

Zuzendariaren agur hitzak

JOAN MARI TORREALDAI

Lehendakari jauna, jaun-andreok: ongi etorri. Eta eskerrik asko.

Holakoetan, urrezko ezteietan-eta, nahi ezta ere, denborari, historiari, bere hiru dimentsioetan begiratzen zaio. Guk ere horrelaxe begiratu diogu:

- Iraganari, eskerrak emateko.
- Orainari, eguna ospatzeko.
- Etorkizunari, amets egiteko, eta proiektuak pentsatzeko.

IRAGANA, eskerrak emateko

Gizakia abere historikoa da: belaunaldiz belaunaldi ikasitakoa gorde, pilatu, eta aprobe txatu egiten duen abere bakarra da. Eta hori da kultura esaten duguna. 50 urteotan ikasitakoa gorde, metatu eta baliatuz sortu den jakintza da euskal kultura modernoa.

50 urte, urte asko da gurea bezalako esperientzia batentzat: aldizkari txiki bat kultura txiki batean; gainera, zentsura, me-

hatxu eta zailtasun politiko, eta arazo ekonomiko amaigabe artean.

50 urteotan *Jakin* behin eta berriz berrasi da, berrantolatu da, berrasmatu behar izan dugu bizpahiru aldiz, esaterako, 1967ko krisiaren ondoren edo 1977an debekualdi luzearen ostean. Guztietan harrigarriena hasierako hura gertatzen zait niri, nola asmatu zuten euskara ereduarekin eta aldizkari ereduarekin. Kultura, kultura modernoa, euskararentzat errebindikatu zuten. Errebindikazio hau bitan banatua zetorren: bat, euskara hizkuntza modernoa da eta erabilera-lehentasuna duena da (garaiko elite intelektualentzat erdara zen nagusi; garaiko abertzaletasunean politikaren atzetik zetorren euskara; eta frankismoaren hizkuntza politikak espreski ukatzen zuen euskararen estatus kulturala); hori batetik, eta bestetik hau: kultura modernoa, gai guzti-guztiak euskaraz erabiltzetik dator euskararen salbamendua, bestela esanda, unibertsitatea du amets *Jakin*-ek 60ko hamarkada orduko.

1956ko Arantzazutik gaurdainoko bidea, bide luzea da.

Eskerrak eman nahi dizkizuegu 50 urteotan *Jakin* bizirik mantentzea posible egin duzuen guztioi, hemen zaudeteno, eta etorri ezin izan dutenei ere: sortzaileak, lankideak, harpidedunak... *Jakin*-ek, gaurko egun honetara ailegatu ahal izateko, jende askoren laguntza behar izan du, eta hala izan du.

Sortzaileez gainera *Jakin*-en zuzendaritzan 50 bat lagun ibili izan da 50 urteotan, elkarrekiko lotura bakarrarekin: euskara eta euskal kulturaren aldeko proiektu hauxe. Urterik gehienak ekipo gisa eman ditugu, lan-talde irekian. Bi adieratan da irekia taldea: batetik, gutako bakoitza euskalgintza edo kulturgintzako esparru gehiagotan egon garelako; eta bestetik, taldez kanpoko jendearekin batera egin dugulako lan lehen ordutik hona.

Jakin-en bidea ez da soilki gurea, euskalgintzarena da, euskalgintzarekin eskuz esku egin duguna: horra mila lankide, horra milaka harpidedun eta irakurle leial.

Jakin euskal kulturaren ibilbide orria da, zinez.

GAUR, eguna ospatzeko

Egungo festa honetan ez dugu *Jakin*-en bidea bakarrik ospatu nahi, euskalgintza osoarena baizik.

Zer ospatzen dugun? Euskal kulturaren garapena, euskaren garapena. Boteila erdi beteari begiratzeko eguna da. Aukera galduen erosta jotzea biharko utziko dugu. Ez?

1956an Euskaltzaindiak Euskaltzaleen Biltzarra Arantzazun egin zuenean, euskalgintzako kide guztiak gela batean sartu ziren. Gaur milaka eta milaka lagun gara.

1956an 30 bat liburu argitaratu zen euskaraz. Gaur ia 2.000 dira.

Jakin sortu zutenean, apenas zegoen euskararik aldizkarietan, euskarak ez zuen egunkaririk, ez zuen irratarik, ez zuen telebistarik. Gaur bai.

1956an *Jakin*-ek bere barruko erabilerarako ortografia arautuz hasi behar izan zuen. Kultur hizkuntzak zein eredu izan eztabaidatuz hasi behar izan zuen. Gaur, euskara estandar batu, normalizatu, kaletar bat, hau da, hedabidetar eta akademiko moderno bat badaukagula ospatzen dugu.

Gehiago: hizkuntzaren batasunaz gainera, kulturgintzaren batasuna ospatu dezakegu. *Jakin*-en bokazioa, sortu zen beretik, sail, ideologia, talde ezberdinetako kideen lankidetzako elkargunea izatea da. Guztiok elkarri eragiten, laguntzen diogu. Eta beste alor batzuetan baino gehiago, euskal kulturaren uste dut hori bilatzen eta aurkitzen dugula. Edo *Jakin*-en behintzat bai. Inork ez digu ezetz esan, denek lagundu izan digute, denetariko lankideak izan ditugu eta ditugu. Eta batasun hau eskertzen, eta ospatzen dugu.

1956ko utopia edo amets haietatik gauzatu ahal izan duguna ospatzen dugu gaur hemen.

ETORKIZUNA, amets egiten jarraitzeko, proiektuak pentsatzeko

Haizea dakiten orriak omen dira *Jakin*-ekoak. Hala dio urteurreneko leloak. Haizearen norakoa jakin badakitelako. Haizeak ez daramatzalako.

Haize berriek nondik jotzen duten asmatzea dagokigu orain. Haizea haizete bilakatu al zaigu?: internet, globalizazioa, merkatu jainko bihurtua. Ematen du txikiarentzat ez dela lekurik mundu globalizatuan: txiki hori izan aldizkaria, izan hizkuntza, izan kultura, edo herria izan.

Hala ematen du itxura batean, baina ez da. Txikia, polita izango da ala ez da izango, baina batez ere beharrezkoa da orekarako, erroa da, amaren etxea da.

Iragana bezainbesteko etorkizun arrakastatsuan pentsatzen hasita gaude. Etxe barruan eta kanpoan. Euskal kulturgintzako hainbat eragileri galdetu diogu nola irudikatzen duten aldizkariaren etorkizuna. Horietako batzuen erantzunak azken zenbakian argitaratuko ditugu. Gaietan zer, euskarrietan nola, galdetu diegu.

Jakin-en, aldizkaria birpentsatu behar izan dugun une guztietan jo izan dugu taldetik kanpora, hala nola, 1959an nondik nora jo behar zuen aldizkariak gaietan eta euskarara kontutan galdezka (Jose Antonio Agirre lehendakariak ere erantzun zigun); 1976an, bigarren aldia diseinatzeko orduan; eta orain, 50 urte eta gero.

Ez dakit formula asmatuko dugun. Filosofian seguru nago baietz. Lehenengo asmoa, guztiena izaten jarraitzea da. *Jakin* ez da alderdiren batena: ez da inorena, horregatik guztiena da. Jende biltzaile, ideien eta mugimenduen pluralismoaren egiazko ispilu eta plataforma. Gure asmoa ez da lasterketa txiki bat lagun artean abiada handian egin eta erretiratzea. Guk maratonia korritu nahi dugu, euskararen herri guztiarekin batera korritu nahi dugu. Horregatik, inpartziala, baina konprometitua; konprometitua bai, baina independentea, izan nahi du *Jakin*-ek.

Ospakizunon urtearen hasieran idatzitakoa berresanez buka nezake nire agur hau:

Jakin berria ere plataforma irekia izango da sektarismo guztien gaineratik, anitza izango da pentsamendu bakar eta begi bakarrekoeetatik aparte; indar bateratzailea; eta autonomia, kulturaren autonomia berezko balioa delako guretzat. Euskaltzalea izango da, noski, esan nahi baita euskara dela gure aberria.

Eskerrik asko.¶

Donostia, 2006-11-23